

प्रदेश सरकार
लुम्बिनी प्रदेश
उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वन निर्देशनालय
डिभिजन वन कार्यालय, बाँके

नेपालगञ्ज

पत्र संख्या :- ०७७/०७८ योजना
चलानी नं.- ९२४३

मिति :- २०७७/०७/०५

विषय: - डिभिजन वन कार्यालय बाँके सम्बन्धित सुचना पठाईएको बारे।

सुचना सार्वजनिक गरेको अवधि: - २०७७/०४/०१ - २०७७/०६/३०

श्री राष्ट्रिय सुचना आयोग
देवीनगर, बानेश्वर - १०, काठमाडौं

प्रस्तुत विषयमा सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५ र सूचनाको हक सम्बन्धी नियमावली, २०६५ को नियम ३ बमोजिम सार्वजनिक गरिएको यस कार्यालय सँग सम्बन्धित २०७७/०४/०१ देखि २०७७/०६/३० सम्मका सुचना यसै साथ संलग्न राखी पठाईएको व्यहोरा अनुरोध छ।

बोधार्थ

श्री उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय,
प्रदेश नं. ५, बुटवल : - एक प्रति यसै साथ संलग्न राखी पठाईएको व्यहोरा अनुरोध छ।

२-१
राजु श्रेत्री
डिभिजन वन अधिकारी

श्री वन निर्देशनालय,
प्रदेश नं. ५, सिद्धार्थनगर, रुपन्देही : - एक प्रति यसै साथ संलग्न राखी पठाईएको व्यहोरा अनुरोध छ।

श्री जिल्ला प्रशासन कार्यालय,
बाँके : - एक प्रति यसै साथ संलग्न राखी पठाईएको व्यहोरा अनुरोध छ।

श्री जिल्ला हुलाक कार्यालय,
बाँके : - एक प्रति यसै साथ संलग्न राखी पठाईएको व्यहोरा अनुरोध छ।

सहायक वन अधिकारी

सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५ र सूचनाको हक सम्बन्धी नियमावली, २०६५ को नियम ३
बमोजिम

सार्वजनिक गरिएको डिभिजन वन कार्यालय बाँके सम्बन्धित सुचनाहरू

सुचना सार्वजनिक गरेको अवधि: - २०७७/०४/०९ - २०७७/०६/३०

प्रदेश सरकार
लुम्बिनी प्रदेश
उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वन निर्देशनालय

**डिभिजन वन कार्यालय बाँके
नेपालगञ्ज**

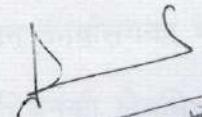
विषय-सूचि

पेज नं

विषय

१. डिभिजन वन कार्यालय बाँकिको स्वरूप र प्रकृति	२
१.१ कार्यालयको उद्देश्य	२
१.२ कार्यालयको कार्यक्षेत्र	३
१.३ कार्यालयको संगठन स्वरूप	४
३. निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी	५
४. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी	६
५. बाँके जिल्लाको वन क्षेत्रको विवरण	६
६. स्थानीय तह अनुसार वन क्षेत्रको विवरण	१०
७. वन व्यवस्थापनमा अपनाइएका पद्धतिहरूको तथ्याङ्क	१०
८. वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्ययोजना स्विकृत भएका विवरण	१०
९. अतिक्रमण सम्बन्धि विवरण	१३
११. कार्यालयको बजेट सम्बन्धि विवरण	१७
१२. कार्यालयको खर्च सम्बन्धि विवरण	१८
१३. सूचना अधिकारी र प्रमुखको नाम र पद	२७

 सहायक वन आधिकृत
राजु केत्री
 डिभिजनल वन अधिकृत

१. डिभिजन वन कार्यालय बाँकेको स्वरूप र प्रकृति

नेपाल सरकार मन्त्रीपरिषदको मिति २०७५।०३।३२ को निर्णयबाट प्रदेश सरकार, उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय मातहत रहने निकायहरूको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण प्रतिवेदन स्वीकृत भए अनुसार वन संग प्रचलित सम्बन्धित ऐन, नियम, संघीय तथा प्रादेशिक वन नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी बाँके जिल्लाको वन क्षेत्रको दिगो विकास एवं व्यवस्थापन गर्ने प्रदेश वन निर्देशनालय डिभिजन वन कार्यालय बाँके रहने व्यवस्था रहेको छ । डिभिजन वन कार्यालय संघीय र प्रदेश सरकारको वनसंग सम्बन्धित ऐन, नियम, नीति र निर्देशन र कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने जनस्तरमा रहेको सबैभन्दा तल्लो सेवा प्रवाह गर्ने कार्यान्वयन इकाई समेत भएकोले यसलाई लुम्बिनी प्रदेश उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, वन निर्देशनालयको वन क्षेत्रको निकायको मेरुदण्डको रूपमा हेरिएको छ ।

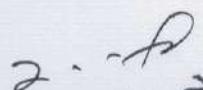
डिभिजन वन कार्यालय बाँकेको कामको प्रकृति, विशिष्टता, सेवा प्रवाहको आवश्यकता र उपादेयतालाई मध्यनजर गरी वन प्राविधिक, प्रशासनिक तथा सशस्त्र वन रक्षक कर्मचारीहरूको दरबन्दीको व्यवस्थापन गरिएको छ । जिल्लाको वनक्षेत्र संरक्षणको लागि सशस्त्र वन रक्षकहरू संघीय सरकार मातहत रहेर तिनको दरबन्दी डिभिजन वन कार्यालय अन्तर्गत राखी कामकाज गर्ने व्यवस्था रहेको छ ।

१.१ कार्यालयको उद्देश्य

डिभिजन वन कार्यालयका मूलभूत उद्देश्यहरू देहाय बमोजिम छन् ।

- ❖ डिभिजनको क्षेत्रभित्रको राष्ट्रिय वनको संरक्षण, सम्बर्धन तथा सदुपयोग गर्ने ।
- ❖ डिभिजन स्तरीय संघीय र प्रदेश सरकारका वनसंग सम्बन्धित ऐन, नियम तथा नीतिहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ।
- ❖ प्रचलित ऐन, नियम र नीति अनुसार सम्भाव्य चक्का, सामुदायिक तथा धार्मिक वन क्षेत्रहरूको पहिचान, विकास एवं व्यवस्थापन गर्ने ।
- ❖ डिभिजन स्तरीय वन विकास कार्यमा जनसहभागिता परिचालन गर्दै वन निकायबाट जनतालाई प्रवाह गर्नुपर्ने सेवा सुविधा चुस्त, दुरुस्त, प्रभावकारी वन प्रशासनबनाई कायम गर्ने ।
- ❖ डिभिजनको क्षेत्रमा नीजि वन र कृषि वन प्रणालीको विकास विस्तार गर्ने एवं आवश्यक सिप, ज्ञान र प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने ।
- ❖ डिभिजन स्तरीय पञ्चवर्षिय एवं वार्षिक योजना तर्जुमा गरी स्वीकृतिको लागि प्रदेश वन निर्देशनालयम पेश गर्ने ।

लाहायक वन आधिकृत

राजु क्षेत्री
डिभिजनल वन अधिकृत

- ❖ डिभिजन स्तरिय सरकारी तथा स्थानीय निकाय र गैरसरकारी संघसंस्थाहरु, स्थानीयतहहरुसंग समन्वय विस्तार गरी वन विकास एवं व्यवस्थापन कार्यहरु संचालन गर्ने ।
- ❖ डिभिजनमा संचालित वन विकास कार्यक्रमको प्रगती विवरणको साथै अनुगमन प्रतिवेदन प्रदेश वन निर्देशनालय, वन तथा भू-संरक्षण विभाग र अन्य सम्बन्धित निकायहरुमा पेश गर्ने ।
- ❖ संघीय र प्रदेश सरकारले तोकेको अन्य कार्यहरु गर्ने गराउने ।

१.२ कार्यालयको कार्यक्षेत्र

- ❖ वन विकास तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि संघीय र प्रदेश सरकारका ऐन, नियम नीति र निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने ।
- ❖ वन संरक्षण एवं सम्बर्धन सम्बन्धि ऐन, नियम र नीति तर्जुमा संशोधन र परिमार्जन गर्न वन निर्देशनालय मार्फत प्रदेश मन्त्रालय र वन तथा भू-संरक्षण विभागलाई सहयोग गर्ने ।
- ❖ डिभिजनस्तरिय वन विकास सम्बन्धि योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा एवं कार्यान्वयन गरी अन्य सरोकारवालासंग समन्वय विस्तार गरी कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- ❖ नीजि वन र कृषि वनबाली विकास एवं व्यवस्थापन गर्न सरोकारवालालाई आवश्यक प्राविधिक सुझाव सल्लाह दिने
- ❖ वन व्यवस्थापन, गुणस्तरीय नसरी एवं विरुवा उत्पादन वृक्षारोपण, जैविक विविधता तथा वातावरण संरक्षण सम्बन्धी जानकारी सर्वसाधारणलाई उपलब्ध गराई वन व्यवस्थापन कार्यमा जनसहभागिता परिचालन गर्ने ।
- ❖ दिगो तथा वैज्ञानिक वन व्यवस्थापनको लागि कार्यक्रम तर्जुमा गरी वन निर्देशनालयमा पेश गर्ने र स्वीकृत भइ आएपछि कार्यान्वयन गर्ने ।
- ❖ वन अपराधसँग सम्बन्धित अभियुक्तहरुको लागि सरल र सुविधाजनक एवं मापदण्ड अनुसारको हिरासत व्यवस्थापन गर्ने गराउने ।
- ❖ वन तथा भू-संरक्षण विभागको निर्देशन अनुसार प्रदेशमा रहने स.व.र .क्याम्पको परिचालन गर्ने गराउने ।
- ❖ कानूनमा उल्लेख भए बमोजिम वन अपराध नियन्त्रण र अर्धन्यायिक न्याय सम्पादन गर्ने गराउने ।

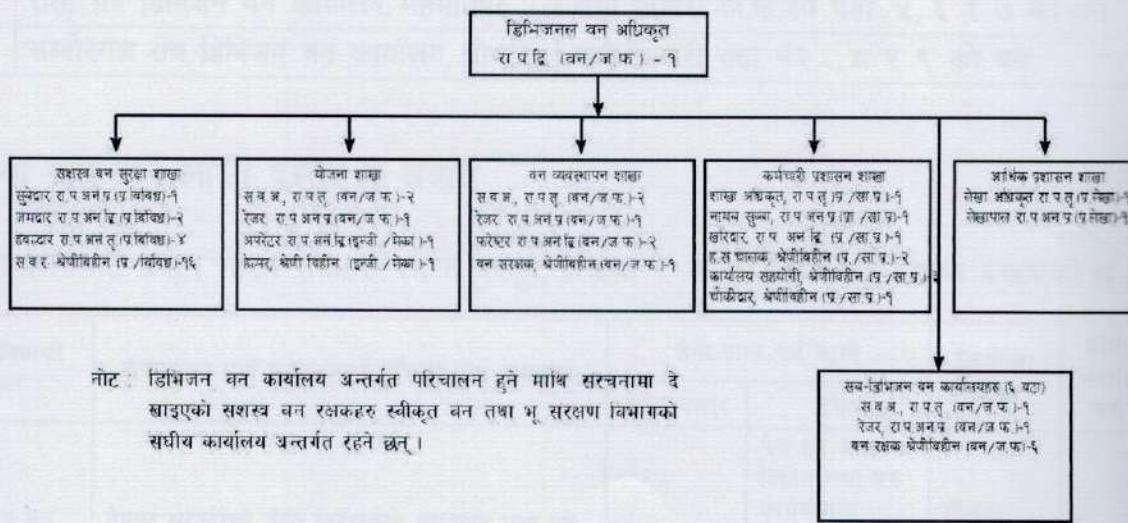
सहायक वन आधिकृत

२.१
राजु क्षेत्री
डिभिजनल वन अधिकृत

१.३ कार्यालयको संगठन स्वरूप

डिभिजन वन कार्यालय, बाँकको संगठन स्वरूप निम्नानुसार रहेको छ । यस संगठनमा कर्मचारीहरुको जम्मा दरबन्दी ९४ जनाको रहेको छ ।

(अ) डिभिजनल वन अधिकृत १ (रा.प.द्वि. प्रा. वन)

(आ) योजना शाखा (स.व.अ.२, रेझर १, अपरेटर १, हेल्पर १)

(इ) वन व्यवस्थापन शाखा (स.व.अ.२, रेझर १, फोरेस्टर २, वन रक्षक १)

(ई) कर्मचारी प्रशासन शाखा (शा.अ. १, ना.सु. १, खरिदार १, हसचा २, का.स. ३, चौकीदार १)

(उ) सब डिभिजन वन कार्यालयहरु ६ (स.व.अ. ६, रेझर ६, वन रक्षक ३६)

(ऊ) आर्थिक प्रशासन शाखा (लेखा अधिकृत १, लेखापाल १)

(ए) सशस्त्र वन सुरक्षा शाखा(सुवेदार १, जमदार २, हवलदार ४, स.व.र. १६)

सहाय्यक वन अधिकृत

*राजु श्रेत्री
डिभिजनल वन अधिकृत*

यस कार्यालय मातहतमा रहेका ६ वटा सब डिभिजन वन कार्यालयहरूको नामांकिती र कार्यक्षेत्रको विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

वन वन वन
वन वन वन
डिभिजन वन वन
वन वन

क्र.स.	सब डिभिजन वन कार्यालयको नाम	कार्यक्षेत्रको विवरण
१	नरैनापुर सब डिभिजन वन कार्यालय, नरैनापुर	नरैनापुर गा.पा. को पुरै वन क्षेत्र
२	नेपालगंज सब डिभिजन वन कार्यालय, रौँझा	ने.पा.न.म.उ.ग., डुडुवा, जानकी, खजुरा गा.पा. को पुरै वन क्षेत्र
३	कोहलपुर सब डिभिजन वन कार्यालय, कोहलपुर	कोहलपुर न.पा. र बैजनाथ गा.पा. को पुरै क्षेत्र
४	सिक्टा सब डिभिजन वन कार्यालय, बैसा	रासी सोनारी गा.पा.को वडा नं १ ३ ४
५	रासी सब डिभिजन वन कार्यालय, मेहमानपुर	रासी सोनारी गा.पा.को वडा ५, ६ र ७ को वन
६	सम्शेरगञ्ज सब डिभिजन वन कार्यालय, ओभरी	रासी सोनारी वडा नं २, ८ र ९ को वन

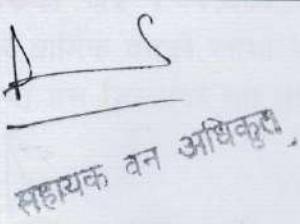
२. सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि

यस कार्यालयबाट प्रदान गरिने सेवाहरू, लाग्ने दस्तुर, प्रक्रिया र अवधि निम्न तालिकामा देखाएको छ ।

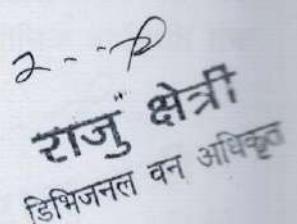
सि.नं.	सेवा सुविधाको प्रकार	सेवा प्राप्त गर्दा पुऱ्याउनुपर्ने प्रक्रिया तथा प्रमाणहरू	सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने		जिम्मेवार शाखा	कार्य सम्बन्धमा नभएमा ठक्की गर्ने निकाल
			शुल्क दस्तुर	समय		
१.	सामुदायिक वन विधान दर्ता तथा कार्य योजना स्वीकृती र हस्तान्तरण	नेपाल सरकारको नीति निर्देशनको आधारमा मारा पत्र दर्ता गरी सा.व.को विधान तयार भएपछि वन प्राविधिको सहयोगमा वन उपज मापन सहितको वन कार्ययोजना तयार गरी सम्बन्धि सब डिभिजन वन कार्यालयको राय सहित पेश गर्नुपर्ने ।	निःशुल्क	पेश हुन आएको विधान तथा वन कार्ययोजना अध्ययन गर्दा पुनर्विचार गर्नुपर्ने देखिएमा समुहाट सो समेत गरी पेश हुन आएको १५ दिन भित्र	योजना शाखा	डिभिजनल कल अधिकृत
२.	सामुदायिक वनको काठ, दाउरा विक्री वितरण	स्वीकृत वन कार्ययोजनाको परिधि भित्र रही समुहको आम भेलाको निर्णय प्रतिलिपी, सब डिभिजन वन कार्यालयको फिल्ड निरीक्षण तथा मूल्याङ्कन तेरीज तथा प्रतिवेदन	विक्रीको १५% राजस्व र मु.अ.कर (साल र ख्यर)	फिल्डकार्य समाप्त भै पेश भएको एक दिन भित्र	योजना शाखा	"
३.	वृक्षारोपण, वन व्यवस्थापन लगायत विभिन्न विषयमा प्राविधिक सल्लाह	फोन वा प्रत्यक्ष भेटघाट (सम्पर्क न. ०११-५२०२३०)	निःशुल्क	तुरुन्तै	योजना शाखा	"
४.	सरकारी वनको काठ दाउरा स्थानान्तरण इजाजत	शिलबन्दी र खुला डाक बढाबढाट विक्री रकम दाखिला भई टाँचा विमार्का पछि स्थानान्तरण इजाजत	सकार रकम संकलन खर्च र मु.अ.कर	आवश्यक प्रक्रिया पुरा भई पेश भएको एक दिन भित्र	वन व्यवस्थापन शाखा	"
५.	काठ चिरान इजाजत, स्थानान्तरण इजाजत	काठको श्रोत खुलेको छोडपूर्जी, मिलको तर्फबाट सहमति भौतिक निरीक्षण प्रतिवेदन	मु.अ.कर (नीजि आवादीवाट खरीद गरेको अवस्थामा)	प्रक्रिया पुरा भै पेश भएके दिन	वन व्यवस्थापन शाखा	"

वन आधिकृत

६.	गैरकाष्ठ बनपैदावार संकलन र स्थानान्तरण इजाजत	डि.ब.का.बाट संकलन इजाजत लिई फिल्डबाट नापजाँच मुचुल्का भएपछि स्थानान्तरण इजाजत दिइने।	बन नियामावली ले तोकेको राजस्व मात्र	निरीक्षण भई कार्यालयमा पेश भएको एक दिन भित्र	बन तथा वातावरण व्यवस्थापन शाखाओंके
७.	घरकाज र विकास निर्माणको लागी सहुलियत दरको काठ दाउरा प्राप्ति	नागरीकता, घर बनाउने स्थलको जग्गा धनि प्रमाण पूर्जा, स्थानिय निकायको सिफारिस, न.पा.को हकमा घरको नक्सा	जिल्ला बन पैदावार आपूर्ति समितिले तोकेको मूल्य	निवेदन दिएको ६ महिना भित्र	आपूर्ति समिति
८.	दैवी प्रकोपमा परेकालाई काठ र अन्य सबै प्रयोजनका लागी दाउरा	जिल्ला दैवी प्रकोप समितिको सिफारिस, दाउराको हकमा सम्बन्धित व्यक्ति वा संस्थाको निवेदन	जिल्ला बन पैदावार आपूर्ति समितिले तोकेको मूल्य	निवेदन प्राप्त भएको एक हप्ता	आपूर्ति समिति
९.	बन, बन्यजन्तु हानी नोक्सानी मुद्दाको दर्ता	पकाउ परेको अभियुक्तको अनुसन्धान भई जिल्ला सरकारी वकील कार्यालयबाट राय प्राप्त भएपछि	ऐन नियम आदेशले तोके अनुसार	अभियोग पेश भएकै दिन आदेश गर्ने	मुद्दा शाखा
१०.	मुद्दाको दर्ता, बन सम्बन्धि मुद्दाको फल्गुर्णीट/फैसला	अभियुक्तहरु सबै हाजिर भएपछि वा समाप्त्वान तारेख भएपछि।	फैसला बमोजिमको जरिवाना	दर्ता भएको एक वर्ष भित्र	मुद्दा शाखा
११.	निजी बन र निजी आवादीको जग्गाको काठ, दाउराको स्थानान्तरण	जग्गाधनी प्रमाण पूर्जा जग्गाको नक्सा, स्थानीय निकायको सिफारिश, निजी बनको प्रमाण पत्र र फिल्ड निरीक्षण प्रतिवेदन	मु.अ.कर (जिल्ला वाहिर र व्यापारिक प्रयोजनको लागि)	विमार्क मुचुल्का पेश भइ मु.अ. कर दाखिला भएको एक दिन भित्र	प्रशासन शाखा
१२.	अन्यत्र जिल्लावाट ल्याई घाटगद्दी गरीएको जडिवृटीको स्थानान्तरण	निवेदनका साथ सकलै छोडपुर्जा	निशुल्क	घाटगद्दी मुचुल्का सहितको प्रतिवेदन पेश भए पछि	प्रशासन शाखा
१३.	उजुरी	उजुरीको निवेदन	निशुल्क	उजुरीको प्रकृति हेरी समय निर्धारण हुने	प्रशासन शाखा
१४.	धरौटी	निवेदन, प्रमाण पुरेको कागजपत्र तथा सकल चैक भौचर	निशुल्क	१ दिन	आर्थिक प्रशासन शाखा
१५.	राजश्व तथा आर्थिक कारोबार सम्बन्धि अन्य काम	निवेदन, विल, भर्पाई, भौचर	निशुल्क	१ दिन	आर्थिक प्रशासन शाखा
१६.	निवेदन चिठ्ठी पत्र दर्ता, चलानी तथा सोधपूछ	निवेदन, चिठ्ठी पत्र	निशुल्क	१ दिन	दर्ता चलानी फाट

 सहायक बन अधिकृत

 २ - प
 राजु़ क्षेत्री
 डिभिजनल बन अधिकृत

३. निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी

यस कार्यालयको कार्यक्षेत्र पर्ने माथि उल्लेखित दफा १.२ अनुसारको कार्यालयका कार्यक्षेत्र र प्रदान गरिने सेवाहरूको कार्य विवरण अनुसार बुझ्नु पर्ने फिल्ड/निरीक्षण प्रतिवेदन यस कार्यालयमा प्राप्त भएपछि सम्बन्धित शाखा प्रमुखको राय साथ कार्यालय प्रमुख समक्ष पेश गरेपछि डिभिजनल वन अधिकृतले निर्णय गर्ने प्रक्रिया रहेको छ । साथै क्षेत्राधिकार भन्दा बाहिरको निर्णय गर्नुपर्ने भएमा डिभिजनल वन अधिकृतले रायसाथ आवश्यक कार्यबाहीको लागि माथिल्लो निकायमा आवश्यक निर्देशन माग गर्ने वा निर्णयका लागि पेश गर्ने प्रक्रिया रहेको छ ।

४. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी

निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी डिभिजनल वन अधिकृत हुन । डिभिजनल वन अधिकृतले निर्णय गरेको हकमा उजुरी सुन्ने एक तह माथिको अधिकारी प्रदेश वन निर्देशक र प्रदेश मन्त्रालयको सचिवज्यू ले उजुरी सुन्ने, वन अपराध सम्बन्धीको फैसला उपर चित नबुझेमा कानूनले तोकेको म्याद भित्र सम्बन्धित अदालतमा पुनरावेदन गर्न सक्ने प्रावधान रहेको छ ।

५. बाँकि जिल्लाको वन क्षेत्रको विवरण

वन क्षेत्र तराईको समथल भू भाग देखि चुरे पहाड सम्मको भौगोलिक विविधता भएको कारण यहाँ पाईने वनको किसिम र प्रजातीमा पनि विविधता पाईन्छ । उष्ण र उपोष्ण (Tropical and sub-Tropical) प्रदेशीय भएको यस जिल्लाको वन क्षेत्रमा थुप्रै प्रजातिका मिसित वन पाइन्छ । यस जिल्लाको कुल वन र बुट्यान क्षेत्र १,१९,९३९.७४ हेक्टर मध्ये बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रमा ६२,२००.६८ हेक्टर (५१.८६ %) र जिल्ला वन कार्यालयको क्षेत्राधिकार भित्र ५७,७३९.०६ हेक्टर (४८.१४ %) रहेको छ ।

भू उपयोग	क्षेत्रफल (हेक्टर)	प्रतिशत
बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रमा पर्ने वन क्षेत्र	६२,२००.६८	५१.८६
राष्ट्रिय वन क्षेत्र (सामुदायिक वन समेत)	५७,७३९.०६	४८.१४
जम्मा	११९,९३९.७४	१००

जिल्ला वन कार्यालयको क्षेत्राधिकार भित्र रहेको कुल ५७,७३९.०६ हेक्टर वन क्षेत्र मध्ये ५२,९३३.०९ हेक्टर रुखले ढाकेको क्षेत्र र ४,८०५.९७ हेक्टर भाडी बुट्यान क्षेत्र सरकारद्वारा व्यवस्थित वन, सामुदायिक वन र धार्मिक वनको रूपमा व्यवस्थापन भइरहेको छ । हावापानी, भौगोलिक अवस्थिति तथा प्रजातीको आधारमा यस जिल्लाको वन लाई निम्न अनुसार वर्गीकरण गरिएको छ ।

१
सहायक वन अधिकारी

२ - फ
राजु क्षेत्री
डिभिजनल वन अधिकृत

(क) तराई वन

तराई वन चुरे पहाडको फेदेखि दक्षिणको कृषि भूमीसम्म फैलिएको छ। APROSECO को सन् १९९७ को अनुसार तराईको वनलाई साल, तराई हार्डउड, खयर सिसौ, मिश्रीत र वृक्षारोपण गरी ५ किसिममा विभाजन गरेको छ।

१. साल वन

यहाँ साल प्रजातीको बाहुल्यता बढी भएको उत्पादनशिल वन पर्दछ। चुरे पहाडको मध्य भागदेखि तराईको सम्थर भागसम्म यो वन फैलिएकोमा साल मुख्य प्रजाती र सह प्रजातीहरुमा असना, कर्मा, हर्रो, बर्रो, जामुन, सिमल, सिंदुरे, सतिसाल आदि पर्दछन्। लहरे प्रजातीमा भोला, देव्रे लहरो आदि हुन् भने घाँस प्रजातीमा खर, काँस भुई सतहमा पाईन्छ। चरिचरणको बढि प्रकोप भएको ठाँउ र Canopy Closure कम भएको ठाँउमा सिंदुरे प्रजाती भाडीको रूपमा विकास हुँदा साल प्रजातीको पुनरुत्पादन लाई चुनौती दिईरहेको अवस्था छ। यस अवस्थालाई सुधार गर्न Regeneration Felling गराई चरीचरण, आगलागि नियन्त्रण र भाडी सफाई नगर्ने हो भने भविष्यमा यो वन सिंदुरेको भाडीमा रूपान्तरण हुने खतरा देखा परेको छ।

२. तराई हार्डउड वन

जिल्लाको उष्ण प्रकृतिको क्षेत्र जहाँ सालको नगण्य उपस्थिती छ र अन्य प्रजाती जस्तै असना, कर्मा, बोटधँगेरो, गुटेल आदि मिश्रीत रूपमा ज्यादा पाईन्छ। त्यस्तो वन क्षेत्र तराई हार्डउड वनमा पर्दछ। यस वन क्षेत्रमा भाडी प्रजातीहरु कटिपत्ता, *Mormordia dioica*, *Jasminum multiflorum*, *Mussanda marophylla* पाईने र भुई घाँस प्रसस्त पाईने हुनाले यो वन क्षेत्र वन्यजन्तुको बासस्थानको लागि उपयोगी र जैविक दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण पाईएको छ। यस वनमा ठूला मझौला रुखहरु लगायत विभिन्न खालका बुट्यान र लहराहरु समेत पाईन्छ। यो वनमा कुनै पनि एक प्रकारको प्रजातीको बाहुल्यता रहेको पाईदैन। यस्तो खालको वनको व्यवस्थापन गर्न छनौट प्रणाली अपनाई Canopy Open गरेमा सबै प्रजातीको विरुवाहरुको पुनरुत्पादन हुनलाई अबसर प्राप्त हुने देखिन्छ। यो वन पनि उत्पादनशिल वनको रूपमा विकास गर्न सकिने स्थितिमा रहेको छ।

३. खयर सिसौ वन

यस किसिमको वन बाँके जिल्लाको नदी किनार, नदीले बगाएर ल्याएको पाँगो माटो थुपारेको जमीन, नदीले बाटो छोडेर कायम भएको जमीनमा पाईएको छ। यस जिल्लामा खयरको प्रजाती उच्च सुख्खा चुरे क्षेत्रमा पनि पाईन्छ। यो वन क्षेत्रलाई उचित संरक्षण र संवर्धन गर्न सकेमा भविष्यमा सालको वनको रूपमा रूपान्तरण गर्न सकिने सम्भावना समेत रहेको छ। यो वनलाई पनि उत्पादनशिल वनको रूपमा विकास गर्न सकिने र गाँउ बस्ती देखि टाढा रहेको यस खालको वन क्षेत्र हाल पनि उत्पादनशिल रूपमा देखा परेको देखिन्छ। यस वनमा पाईने मुख्य प्रजातीहरुमा सिसौ *Dalbergia sissoo* र खयर *Acacia catechu* सुख्खा क्षेत्रहरूमा पाईन्छ। भाडिदार प्रजातीमा *Acacia concinna*, *Caesalpinia bonduc*, *Caesalpinia decapetala*, *Desmodium gangeticum*, *Pogostemon* आदि हुन्।

सहायक वन अधिकृत

राज्य सेत्री
दिविजनल वन अधिकृत

४. वृक्षरोपण वन

यो वन विगतमा वृक्षरोपण गरिएको क्षेत्र र भविष्यमा वृक्षरोपण गरी हुर्काउन सकिने हालको खाली मैदान, हैसियत विग्रेको वन क्षेत्रहरु पर्दछन्। यस क्षेत्रमा प्राकृतिक पुनरुत्पादनको स्थिती ज्यादै दयनिय र चरिचरणको प्रकोप ज्यादा परेको पाईन्छ। यस जिल्लामा वृक्षरोपण गरेको क्षेत्र तथा वृक्षरोपण वनहरुमा थिनिङ, पुनिङ लगायतका वन संबर्धन कार्यहरु गर्नु पर्ने देखिन्छ।

(ख) चुरे क्षेत्रको वन (शिवालिक वन)

चुरे क्षेत्र भावरको समथल देखि चुरे पहाडसम्म फैलिएको छ। यो क्षेत्रमा चौडापाते वनको प्रमुखता रहेको छ। शिवालिक क्षेत्र विविध प्रकारको भुवनौट र प्राकृतिक वातावरणका कारण जैविक विविधताको भण्डार मानिन्छ। शिवालिक क्षेत्रमा मानव चांप र किलिलो भू वनौटले प्राकृतिक वातावरण र जैविक विविधतामा हास आएको छ। LRMP (Land Resource Mapping Project) अनुसार शिवालिकको वनलाई Hardwood, Mixed forest र Shrubs गरी ३ भागमा वर्गीकरण गरिएको छ। साल Shorea robusta, खयर—सिसौ (KS) Tropical Mixed Hardwood (TMH) र साल मुख्य वन प्रजाती हुन।

खयर (*Acacia catechu*) र सिसौ (*Dalbergia sissoo*), I;dn -*Bombax malabaricum*) नदी किनारमा पाईन्छ। यस वनका सहप्रजातीहरुमा *Chinchine* (*Casia tora*), घुमे (*Colebrookia oppositifolia*), बयर (*Ziziphus jujube*), घन्टु (*Clerodendron infortunatum*), असुरो (*Adhatoda vasica*), गुटेल (*Trewia nudiflora*), बर्णे -*Terminalia balarica*), *Terminalia chebula* (हर्णे), *Aegle marmelos* (बेल), *Adina cordifolia* -कर्मा आदि नदी किनारा र माथिका पहाड पाखाहरुमा पाईन्छ। *Centella asiatica* (घोलताप्रे), *Acorus calamus* (गुर्जे), *Eupatorium odonophorum* (वनमारा), *Mimosa pudica* (लाजवन्ति) काडिदार प्रजाति हुन। शिवालिकको भिरालो, घामिलो र पानी नजम्ने माटोमा साल वन अरु सह (वनमारा), *Garuga pinnata* (दवदवे), *Buchaniana latifolia* (प्यारी), *Dillenia indica* (टाटरी), *Anogeissus latifolia* (वार्फी), *Bauhinia variegata* (टांकी), *Albizia procera* (सिरीस), *Bridelia retusa* (गायो) आदि पाईन्छ। शिवालिकको दक्षिण तरफको भिरालो भागमा पाईने काडिदार प्रजातीमा *Justicia sp.*, *Adhatoda vasica*, *Cycas pectinata*, *Leena indica* *Barleria cristata* आदी हुन।

तराई मिश्रीत हार्डउड वन प्रकारमा *Shorea robusta* (साल), *Terminalia tormentosa* (अस्ना), *Ficus hispida*, *Cassia fistula* (राजवृक्ष), *Lagestromia parviflora* (बोटधंगेरो), *Garunga pinnata* (दवदवे) आदी हुन। अन्य वनस्पतिहरुमा *Dendrocalamus hamiltonii* (बास), *Themeda arundinacea* (खर), *Mimosa Pudica* (लाजवन्ति), *Bergenia eiliata* (पाखनवेद) *Centelia asiatica* (घोरताप्रे), *Eupatorium odonophorum* (वनमारा) र *Lucoms indica* आदी पाईन्छ।

सहाय्यक वन आधिकारी
सहाय्यक वन आधिकारी

दामु क्षेत्री
शिवालिक वन अधिकारी

६. स्थानीय तह अनुसार वन क्षेत्रको विवरण

सि.नं.	स्थानीय तहको नाम	कुल क्षेत्रफलको वन क्षेत्र प्रतिशतमा	कैफियत दिभिजन वन कार्यालयको
१	नेपालगंज उपमहानगरपालिका	२%	
२	कोहलपुर नगरपालिका	६६ %	
३	बैजनाथ गाउँपालिका	३४%	
४	जानकी गाउँपालिका	०%	
५	खजुरा गाउँपालिका	१%	
६	डुडुवा गाउँपालिका	१८%	
७	नरेनापुर गाउँपालिका	६१%	
८	राप्ती सोनारी गाउँपालिका	८५%	

७. वन व्यवस्थापनमा अपनाइएका पद्धतिहरूको तथ्याङ्क

पद्धति	संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	वनको प्रकार (मुख्य रूख प्रजाती)	उपभोक्ता घरधुरी	महिला अध्यक्ष भएको समुह
सामुदायिक वन	११८	२०,००९.१३	साल वन, साल मिश्रित वन, ख्यर सिसौ वन र वृक्षारोपण वन	३०७८७	२३
धर्मिक वन	१	०.९८	सिमल, पिपल, मसला, सागवान आदि		
सरकार द्वारा व्यवस्थित वन		३७,७२९.९३	साल वन, तराई हार्डउड वन, ख्यर सिसौ वन र वृक्षारोपण वन		
दर्ता भएका निजी वन	१२४	७०.९१	वृक्षारोपण वन		

८. बैज्ञानिक वन व्यवस्थापन लागु भएको वनको विवरण

पद्धति	संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	वनको प्रकार (मुख्य रूख प्रजाती)	उपभोक्ता घरधुरी	महिला अध्यक्ष भएको समुह
सामुदायिक वन	१७	४७३०.९९	साल मिश्रित वन साल मुख्य प्रजाती र सह प्रजातीहरूमा असना, कर्मा, हरो, वरो, जामुन, सिमल, सिंदुरे आदि	२६६६	३
सरकार द्वारा व्यवस्थित वन	१	२५७८	साल वन साल मुख्य प्रजाती र सह प्रजातीहरूमा असना, कर्मा, हरो, वरो, जामुन, सिमल, सिंदुरे आदि		

९. बैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्ययोजना स्विकृत भएका विवरण

आ.व.	सामुदायिक वनको संख्या	सामुदायिक वनको क्षेत्रफल हे.	चक्का वनको संख्या	चक्का वनको क्षेत्रफल हे.
०७३/०७४	२	८८२.६	१	२५७८
०७४/०७५	९	२३८९.४५		
०७५/०७६	६	१४९८.९४		
जम्मा	१७	४७३०.९९	१	२५७८

सहाय्यक वन आयोगको
संसदीय वन विभाग

२ - राजु क्षेत्री
डिभिजनल वन अधिकृत

१० अतिक्रमण सम्बन्ध विवरण

सि.नं.	सब डिप्लिजन वन कार्यालय	अतिक्रमण भएको सा. च./रा. च.	ठेगाना	बोनेका घर ठहरा संख्या	अतिक्रमित क्षेत्रफल हे	अतिक्रमण क्षेत्रमा बसोबास गरनेको विवरण	अतिक्रमण भएको समय	अतिक्रमण हटाउन भएको प्रयास	हटाउन नसकेको कारण	कैफियत
१	कोहलपुर	सिलाधारा, आस्था, ज्योति, विन्ध्याबासिनी, प्रगतिसङ्गत र खेरेनी सा.व.हरु अन्तर्गत का वन क्षेत्र	कोहलपुर ७५,१२ तथा द्वैजनाथ गा.पा. २	२०	५.९८	गैह बाटी पिडित नेपाली नागारिक	२०४४/०४५ देखि २०७१/०७ २ सम्पमा	बेला बेलामा उठाएको, समन्वय तथा जनचेतना गरेको	राजनीतिक दबाव उठाले मात्र खन्जोत गरेको	बसोबास नगरेको ७ जनाले मात्र खन्जोत गरेको
२	सिक्टा	राम जानकी, बागेश्वरी, लाली डाढा, गाइलेख, सति भवानी, बुका र सुनधारा धारापानी सा.व.का वन क्षेत्र	रामी सोनारी गा.पा. बडा नं. १, ३ र ४	७२	४९.५	बाढी पिडित	२०४४/०४ ५ साल देखि	बेला बेलामा उठाएको, समन्वय तथा जनचेतना गरेको	राजनीतिक दबाव उठाएको, समन्वय तथा जनचेतना गरेको	बागेश्वरी सा.व.मा डि.व.का. बाट २ हे र १५ घर हटाइएको तर पुन बसेबास गरेको

राजु कोता
 राजभिजनल नन अधिकारी

सहायक वन अधिकारी

ज्ञान एवं सुधार का तरफ़ से
प्रत्येक वोट एक विकास वोट

सि.नं.	सब डिभिजन वन कार्यालय	अतिक्रमण भएको सा. व./रा. व.	ठेगाना	वोनेका घर टहरा संख्या	अतिक्रमित क्षेत्रफल है	अतिक्रमण क्षेत्रमा वसोवास गर्नेको विवरण	अतिक्रमण भएको समय	अतिक्रमण हटाउन भएको प्रयास	हटाउन नसेको कारण	कैफियत	
३	नैरनापुर	किसान, गार्जी, शान्ती राम जानकी, माँ दुर्गा, सीमर, गणपति, गरिव नवाज, पत्रहवा, दुर्गमाता , सदाचाहर सा.व. लगायत झर्णानाका रा.व.	नैरनापुर १, २, ३, ४, ५ र ६	१७५	२७३.	बाढीपिडित, गैह बाढी पिडित,	२०६६ साल देखि हाल सम्म विशेष गरी ०७।	हिमिजन वन कार्यालयबाट २०७२मा हटाएको पुन ०७४ सालमा बाढी कारण पुन आतिक्रमण भएको सालका बाढीका कारण	हिमिजन वन बाढीपिडित, समूहको उदासिनता राजनीतिक दबाव भएको, खरका छान देखि जस्ता र पक्छी घर समेत बनेका	२०६६ साल देखि हाल सम्म विशेष गरी ०७।	हिमिजन वन कार्यालयबाट २०७२मा हटाएको पुन ०७४ सालमा बाढी कारण पुन आतिक्रमण भएको सालका बाढीका कारण
४	नेपालगांज	हजरत, झोरा वभन्पुर्बी सा.व	दुडुवागा.पा २, ३, ४, ८ र ६ र नेपालगांज २	३९४	४३.५२	बाढीपिडित	२०५२ साल र २०६२ सालमा	अतिक्रमण हटाउन क्रममा गवली समेत चलेको	बाढीपिडित, समूहको उदासिनता राजनीतिक दबाव	२.	

राजनीति
डिभिजनल वन अधिकारी

सहायक वन अधिकारी

प्रदेश संघात विकास
कून्हारी विभाग
सरकारी विभाग
प्रदेश लोकतान्त्रिक
लोकतान्त्रिक विकास
कून्हारी विभाग

सि.नं.	सब हिमिजन वन कार्यालय	अतिकमण भएको सा.व.ए.व. व.	वेनेका घर टहरा संख्या	अतिकमित क्षेत्रफल हे गर्नेको विवरण	डिपिजन व अतिकमण क्षेत्रमा बसेओास भएको समय	अतिकमण भएको प्रयास	हटाउन नसकेको कारण	कैफियत
५		समय भवानी, सुनखेली, रासी पिडित, भगवती, सिद्धवाला, सिद्धधर, भगवती, कुहुमिया, सदावहार, खसड वाचा, सिद्धधरी कर्णेराजा, रामजानकी, पोखरामाता, माणपवा सा.व.	रासी सोनारी गा.पा. बडा न. ५, ६ र ७	१९२५ २११.	बाढी पिडित, गैह बाढी पिडित, भूमिहिन	२०३५, २०४६, २०४४, २०५५, २०६०, २०७१, २०७३ र २०७४	२०७२ सालमा हिव.का. बाट पुरे हटाइएको र पुन बसेओास गरेका, बेला बेलामा बार बेर भलाउने बाली नष्ट गर्ने कार्य गरेको	चर जस्ताको छाना, पक्की घर बनाएका साथै खनजोत तथा आचाद समेत गरेका र हालै मात्र सिद्धवाचा सा.व.मा २६.९२ हे .र सिद्धेश्वर अतिकमण हटाइएको

दाजु क्षेत्र
डिपिजन वन अधिकर्ता

शहानफ देव आर्थिक

सि. नं.	सभा उमिजन वन कार्यालय	अतिक्रमण भएको सा. व./.व. व.	ठेगाना	वनेका धर टहरा संडवा	अतिक्रमण भएको क्षेत्रफल है	क्षेत्रफल मध्ये अतिक्रमण क्षेत्रमा वसोबास गर्नेको विवरण	अतिक्रमण भएको समय	अतिक्रमण हटउन भएको प्रयास	हटाउन नसकेको कारण	कैफियत
५	शास्त्रोराज	हरियलि, जनकल्याण, हरलाकाटा, सिद्धांशु कुमारी जनमुखी जगदुर्गा भवानी मधु तथा कोटाहिदेवी	रापी सचनारी २	६०४	३२.९८	चाढी पिछित तथा गेह चाढी पिछित	२०४९, २०५५, २०५०, २०५५, २०७२, २०७३ र २०७५	२०४९, समुहको खाली चौरमा बस्न दिएको पछि समृद्ध तथा सरोकारबालाहर	बाढी पिछित तत्कालिन अवस्थामा चाढी पिछित तथा गरेता पनि नहेटेको	बाढी पिछितलाई तत्कालिन अवस्थामा चाढी पिछित तथा गरेता पनि नहेटेको

२.

दानिजु कैश्चना

उमिजन वन आधिकारी

सहायक वन आधिकारी

११ कार्यालयको बजेट सम्बन्धि विवरण

आ.व. २०७७/०७८ को यस कार्यालयको विनियोजित बजेट देहाय बमोजिम रहेको छ ।

सि.नं.	कार्यक्रमको नाम	बजेट उपशिखक नं.	बारिश बजेट	पुलिगत	जम्मा
१	हिमिजन बन कार्यालय	३०७०२०१२३	४७७९१०००.००		४७७९१०००.००
२	हिमिजन बन कार्यालय	३०७०२०१२४		७३००००.००	७३००००.००
३	बन चातावरण तथा जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	३०७०००१२५		४९४५००००.००	४९४५००००.००
४	समर्कृती तथा पर्यटन विकास र प्रवर्द्धन	३०७०००१३२		२०००००००.००	२०००००००.००
५	जडिबुटि तथा गोरकाष बन पैदावार विकास कार्यक्रम	३०७०००१४४		३००००००.००	३००००००.००
६	उद्योग पर्यटन बन तथा चातावरण मन्त्रालय (संघ सशर्त अनुदान	३०७००१२०३	१५९५३०००.००		१५९५३०००.००
७	उद्योग पर्यटन बन तथा चातावरण मन्त्रालय (संघ सशर्त अनुदान	३०७००१२०४		२७२००००.००	२७२००००.००
	जम्मा		४३७४४०००.००	७५९०००००.००	१३९६४०००.००

२ -
हिमिजन बन आधिकारी

संहारक नं. आधिकारी

१२ कार्यालयको खर्च सम्बन्धि विवरण

आ.व. २०७७/०७८ को यस कार्यालयको यो सुचना सार्वजनिक गरेको अवधि २०७७/०८/०१ - २०७७/०८/३० मा भएको खर्चको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

सि.नं.	कार्यक्रमको नाम	बजेट उपलिखि का.नं.	यस अवधिको खर्च चालु	पुऱ्यात	जम्मा
१	डिभिजन वन कार्यालय	३०७००२०१२३	१३३७८२५३.०७	०.००	१३३७८२५३.०७
२	डिभिजन वन कार्यालय	३०७००२१२४	०.००	२००००.००	२००००.००
३	वन चातावरण तथा जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	३०७०००१२४	०.००	५६८३६६.००	५६८३६६.००
४	सासकूटी तथा पर्यटन विकास र प्रवर्द्धन	३०७०००१३४	०.००	०.००	०.००
५	जडिबुटि तथा नेरकाष्ठ वन पैदावर विकास कार्यक्रम	३०७०००१४४	०.००	०.००	०.००
६	उद्योग पर्यटन वन तथा चातावरण मन्त्रालय (संघ सशर्त अनुदान	३०७०००१२०३	१००००.००	०.००	१००००.००
७	उद्योग पर्यटन वन तथा चातावरण मन्त्रालय (संघ सशर्त अनुदान	३०७००१२०४	०.००	०.००	०.००
जम्मा		१३३८८२५३.०७	५८८३६६.००	१३९७६६१९.०७	

२ -

सहायक वन आधिकारी

दाता शिवाली

फिलिपाल वन अधिकृत

१३. सूचना अधिकारी र प्रमुखको नाम र पद

प्रमुख र सूचना अधिकारीको नाम र पद यस प्रकार छन् ।

क) कार्यालय प्रमुखको नाम : राजु क्षेत्री

पद : डिभिजनल वन अधिकृत,

सम्पर्क नं. : ९८५२०२७३२९

इ मेल : raju_chhetri@yahoo.com

ख) सूचना अधिकारीको नाम : गणेश बहादुर खडका

पद : सहायक वन अधिकृत,

सम्पर्क नं. : ९८५०२३३८१

इ मेल : geebikhadka@gmail.com

सहायक वन अधिकृत

२-१
राजु क्षेत्री
डिभिजनल वन अधिकृत